

168 óra - 2020.07.15. (50,51. oldal)

Szakítópróba

Határok átszabása és magánélet

Szerző: Bóta Gábor

*Döbbenetes, felkavaró élmény a Feketeszárú cseresznye, megrázó, ugyanakkor abszurdba fordulón neveltető, remek produkció, isteni csapatmunkával és nagyszerű egyéni teljesítményekkel. A **Miskolci Nemzeti Színház** évek óta kiemelkedően jó formában van. Ezt mutatja az is, hogy a koronavírus-járvány lecsengésének idején, a nyár közepén elsőként ki merték nyitni a nagyszínházat, ahová a Kamaraszínházból, a jókora érdeklődésre való tekintettel, átvitték a méltán sikeres produkciót*

Égeti Nagy-Magyarország térképét az ügybuzgó hivatalnok a szolgabírói irodában, azon nyomban, amikor a trianoni békeszerződést követően Szerbiához csatolják az addig magyar bácskai terület jelentős részét. Sürgős a jelképes trónfosztás is, a falról levett térkép rohanvást megsemmisítése, és ezzel a szolgabíró kiakolbólitása, a hatalom sebtében való átvétele.

Hunyady Sándor Feketeszárú cseresznye című színjátéka arról regél, hogy a történelem hogyan gyalogol, tapos bele emberek életébe, miként hoz létre sorsfordító pillanatokat, tesz próbára akarakterőt, erkölcsöt, gerinccsereget, humánusmot, a kiélezett szituációkban az átlagosnál világosabban megmutatva, kiből mi lakozik. Megmutatja, a békéből hogyan lesz háború nem csupán a valóságban, hanem a lelkekben is, és hogy a pszichés sebek is gyakran akár halálosak. Nehéz vagy lehetetlen élni bizonyos terhekkel.

Imádom, ahogyan a jeles miskolci társulat apraja-nagyja képes belakni a színpadot, jelen tudnak úgy lenni a csoportos szereplők és a főszereplők egyaránt, hogy mindenkinek egyéni, markáns arca van, mindenki reagál a többiek legkisebb rezdülésére is. Élő, lüktető televényként mutatják be azt a közeget, ahol a darab játszódik. A forgószínpad mozgásának segítségével hol a főszolgabírói irodát, hol a rendszerint nyüzsgő főteret látjuk, ahol tombol a kétnyelvűség, hiszen evidens, hogy a többség beszél magyarul és szerbül is, ahogy a kezdeti jelenetek tanúsága szerint annál mi sem természetesebb, mint hogy jól megvannak egymással. A kisebb-nagyobb stílikben benne levő pópa vidáman zsugázik, Fandl Ferenc felvillanyozó alakításában teljes komikusi felvértezettséggel, mulatságosan részegeskedik, majd a bajban kiderül róla, hogy ember a gáton. Szegedi Dezső a főtéri forgatagban olyan mélyről fakadóan énekel, hogy abban benne van az emberiség szenvedése. Persze már nyakukon az első világháború, búcsúznak a katonák. Ez kesernyés, de mégis szilaj, virtuskodó, hatalmas sírva vigadásba csap át, amiben ott a fájdalom, de a kicsattanó életkedv szintúgy, ahogy a félelem a bizonytalan jövőtől és a talpon maradáshoz való erőgyűjtés. Végletekig fokozódik a hangulat. Nekibúsulva, elrédve vagy hangoskodva énekelnek többen is, magyarul és szerbül egyaránt nótáznak. Persze a tánc sem marad el, szinte tüdőt kiköptető hevességűvé válik, tempójában viharossá fokozódik, ott van benne a kétségbeesés, és a ki, ha én nem? Kivagyisága egyaránt. Szó sincs a szokásos dal- és táncbetétről, amely oldja a próza monotóniáját, elkönyíti a produkciót, éppen ellenkezőleg, fokozottan elmélyíti, az egyre feszültebb hangulatot totálisan feszültté teszi.

Olyan, mintha a piactérre gránátot dobnának, és ettől minden hirtelen megváltozik, oda a látszólagos béke, nyugalom. A kitűnő Babra együttes fülrepestőre srófolja fel a zenét, és olyan tempót diktál,

amelyet csaknem lehetetlen tánclépésekkel követni. Fűzi Attila pazar koreográfiája, amelyet tébolyult energiával valósítanak meg a színészek, mintha ősrobbanás lenne. Jelzi, hogy valami, ami eddig egészben volt, atomjaira hullik, és ez olyan súlyú változás, ami döntő mértékben befolyásol életeket, sorsokat. Látjuk a nekivadult arcokat, a fölhevült testeket, az önkívületi állapotot, igencsak szemléletesé válik, hogy mostantól kezdve semmi nem lesz úgy, mint eddig. Az a társulat, amelyik ekkora energiabedobással, odaadással, ilyen színvonalon meg tud csinálni egy ennyire pokolian nehéz jelenetet, az a topon van. Magas szintű hivatástudatról és szakmai felkészültségről tesz tanúbizonyságot. Ha rémes dolgokról beszél, akkor is öröm nézni.

És már nem először, nem másodszor. Nem arról van szó, hogy Miskolcon véletlenül jól jött ki a lépés, és csináltak egy kiváló előadást. Például a Kivilágos kivirradatig vagy a Hegedűs a háztetőn előadásában is láthattunk ilyen intenzív csoportjeleneteket, amelyek aztán átmentek meghitt szituációkba. Hosszú évek munkája hozott zamatos gyümölcsöt, **Béres Attila** vezetésével egymásnak nem keresztbe tevő, talentumos rendezők formáltak pazar társulatot. Olyan műsorpolitikát folytatnak, hogy az előadásokban kiteljesedhetnek a színészek, és a közönség valamennyi rétege megtalálja a kedvére valót.

Ezért engedhetik meg maguknak, hogy nyár közepén, nem csupán bérletes előadások pótlására, kinyissák a nagyszínházat. Bízva abban, hogy van annyira hűséges a közönségük, hogy ripsz-ropsz megveszi a jegyeket, és amikor végre már lehet, boldogan rohan a **színházba**. Szép, meghitt kapcsolat ez város és közönsége között. Jóleső érzés, hogy nincs már lázmérés bemenetelkor, szét sem ültetnek már bennünket a nézőtéren, bár a jegyszedőkön, ruhatárosokon még maszk van, de a publikum tagjai közül mindössze egy idős úr viseli.

Már majdnem olyan, mint amikor csak úgy, a világ legtermészetesebb módján, nap, mint nap járhattunk **színházba**. És azért ez jó, miközben persze bárki fejében megfordulhat, hogy jaj, csak meg ne legyen ennek a börtje!

Hunyady kissé hullámzó színvonalú, de érzékenyen korfestő darabjában a vészterhes történelmi idők szerelmi háromszöggel elegyednek. A közmegbecsülésnek örvendő magyar szolgabíró, Péterházy Géza, szerelmes a gazdag, befolyásos szerb kereskedő barátja, Veliszavljevics Dusán Irina nevű feleségébe. Hosszú ideig azonban csupán tűz alatt izzik a parázs. A két szerelmes inkább csak félszegen kerülgeti egymást. Bodoky Márk és Cvikker Lilla remekül eljátssza a sóvárgó nézéseket, félrekapott tekinteteket, elharapott szavakat, feszélyezett gesztusokat. A megmásíthatatlan vonzódást. Lajos András pedig ugyancsak elsőrangúan adja azt a férjet, aki óhatatlanul is megérez ebből valamit, de igyekszik elhessegetni a lidércesen sötét gyanút. Próbál nem gondolni rá, iparkodik kivenni a fejéből. A történelmi kataklizma viszont, mint oly sokaknak, neki is kinyitja a szemét.

Az előttünk búcsúzkodó katonák később velünk szembefordulva, kísértetiesen megvilágítva, mint akik már a túlvilágon vannak, felolvassák az utolsó levelüket. Ezek igazi katonai levelek, így a rögválóság keveredik a stilizált produkció világával. Szembesítésre késztet. Ahogy a szerbek oroszlan a porcelánboltban jellegű, durva, elkapkodott hatalomátvétele szintén. Ekkor ég el a Nagy-Magyarország térkép. Az iroda háttérében, Keresztes Sándor megrendítő alakításában, az idős, a szolgabíró jobbkezének számító hivatalnok döbbenet mered maga elé, majd sírva fakad.

Később a nyílt színen felakasztja magát. Megtestesülése ő azoknak, akik már nem akarnak, nem tudnak az új rendhez alkalmazkodni, nem igazodnak, nem hunyáskodnak meg, de így szinte törvényszerűen zsákutcába torkollik az életük. Rendezői leleményként ő is, ahogy a katona halottak, kikerülnek a

színpad szélére, és „túlvilági” megvilágításban végignézik, mi jön még azután, hogy távozni kényszerültek a földi létből. És bizony sokan olyanok is jönnek rátartian, akik eddig senkinek se számítottak, és most csak azért kerülnek pozícióba, mert szerbek, rendszerhűek, megfelelnek az újdonsült elvárásoknak.

Következik még két nagyjelenet. Az egyikben amikor már tudni lehet, hogy a hatalomátvétel után végveszélybe kerül Irina szerelme, Géza, a feleség bevallja kapcsolatukat a férjének, Dusánnak. Aki addig a barátja segítségére akart lovon vágtatni, de most hezitál. Embert próbáló helyzet. Kifakadásokkal és tébolyítóan hosszú, őrületes csendekkel. Végül a nő vágta el, majd utána a férfi, aki aztán elzavarja az otrombán barátjára támadókat. Egymásra maradnak a szerelmi háromszög tagjai. Szakítópróba következik. A nő becsüli az urát, de nem szerelmes belé. Kérdés viszont, hogy elhagyva hazáját, otthonát, képes-e követni Gézát, immáron a határon túlra, Magyarországra. A történelem vízvázlatát idéz elő a magánéletben is. Dusán felmagasztosul, mert bár szarvakat érez a fején, mégis megmenti a barátját. Ugyanakkor egyedül marad.

Azzal, hogy ő is kikerül a színpad szélére, Szócs Artur, a rendező finoman érzékelteti, hogy ő sem volt képes elviselni tovább a teherré váló létet.

Szócs egyéni koncepciójú, fantáziadús, a színészeket kibontakozni engedő, mégis nagyon egyben lévő produkciót rendezett. Tisztelet és szeretet minden színésznek, aki részt vesz a produkcióban, mindannyian sokkal többet érdemelnének a felsorolásnál. Ahogy Árvai György díszlettervező és Szűcs Edit jelmeztervező is. De hát kilógok a számomra szabott terjedelemből. Az a lényeg, hogy Miskolcon van egy irigylésre méltóan összetartó, tehetséges csapat, nagyszerű közönséggel, és az alkotók meg a publikum csodálatosan egymásra találtak. /

Szakítópróba

Határok átszabása és magánélet

Döbbenetes, felkavaró élmény a Feketeszárú cseresznye, meg-rázó, ugyanakkor abszurdba fordulóan nevetető, remek produkció, isteni csapatmunkával és nagyszerű egyéni teljesítményekkel. A Miskolci Nemzeti Színház évek óta kiemelkedően jó formában van. Ezt mutatja az is, hogy a koronavírus-járvány lecsengésének idején, a nyár közepén elsőként ki merték nyitni a nagyszínházat, ahová a Kamaraszínházból, a jókora érdeklődésre való tekintettel, átvitték a méltán sikeres produkciót.

Égeti Nagy-Magyarország térképét az ügybuzgó hivatalnok a szolgabírói irodában, azon nyomban, amikor a trianoni békeszerződést követően Szerbiához csatolják az addig magyar bácskai terület jelentős részét. Sürgős a jelképes trónfosztás is, a falról levett térkép rohanvást megsemmisítése, és ezzel a szolgabíró kiakolbólitása, a hatalom sebtében való átvétele.

Hunyady Sándor Feketeszárú cseresznye című színjátéka arról regél, hogy a történelem hogyan gyalogol, tapos bele emberek életébe, miként hoz létre sorsfordító pillanatokot, tesz próbára akaraterőt, erkölcsöt, gerinceséget, humánusmot, a kielezett szituációkban az átlagosnál világosabban megmutatva, kibem mi lakozik. Megmutatja, a békéből hogyan lesz háború nem csupán a valóságban, hanem a lelkekben is, és hogy a pszichés sebek is gyakran akár halálosak. Nehéz vagy lehetetlen élni bizonyos terhekkel.

Imádom, ahogyan a jeles miskolci társulat apraja-nagyja képes belakni a színpadot, jelen tudnak úgy lenni a csoportos szereplők és a főszereplők egyaránt, hogy mindenkinek egyéni, markáns arca van, mindenki reagál a többiek legkisebb rezdülésére is. Élő, lüktető televényként mutatják be azt a közeget, ahol a darab játszódik. A forgószínpad mozgásának segítségével hol

a főszolgabírói irodát, hol a rendszerint nyüzsgő főteret látjuk, ahol tombol a kétnyelvűség, hiszen evidens, hogy a többség beszél magyarul és szerbül is, ahogy a kezdeti jelenetek tanúsága szerint annál mi sem természetesebb, mint hogy jól megvannak egymással. A kisebb-nagyobb stílikben benne levő pópa vidáman zsongázik, Fandl Ferenc felvillanyozó alakításában teljes komikus felvértezéssel, mulatságosan részegeskedik, majd a bajban kiderül róla, hogy ember a gáton. Szegedi Dezső a főtéri forgatagban olyan mélyről fakadóan énekel, hogy abban benne van az emberiség szenvedése. Persze már nyakukon az első világháború, búcsúznak a katonák. Ez kesernyés, de mégis szilaj, virtuskodó, hatalmas sírva vigadáshoz csap át, amiben ott a fájdalom, de a kicsattanó életkedv szintűgy, ahogy a félelem a bizonytalan jövőtől és a talpon maradáshoz való erőgyűjtés. Végleteleg fokozódik a hangulat. Nekibúsulva, elrévedve vagy hangoskodva énekelnek többen is, magyarul és szerbül egyaránt nótáznak. Persze a tánc sem marad el, szinte tudót kiköptető heveségűvé válik, tempójában viharossá fokozódik, ott van benne a kétségbeesés, és a ki, ha én nem? kivagyisága egyaránt. Szó sincs a szokásos dal- és táncbetétről, amely oldja a próza monotóniáját, elkönnyíti a produkciót, éppen ellenkezőleg, fokozottan elmélyíti, az egyre feszültebb hangulatot totálisan feszültté teszi.

Olyan, mintha a piactérre gránátot dobnának, és ettől minden hirtelen megváltozik, oda a lát-szólagos béke, nyugalom. A kitűnő Babra együttes fülrepezőre srófolja fel a zenét, és olyan tempót diktál, amelyet csaknem lehetetlen tánc lépések-

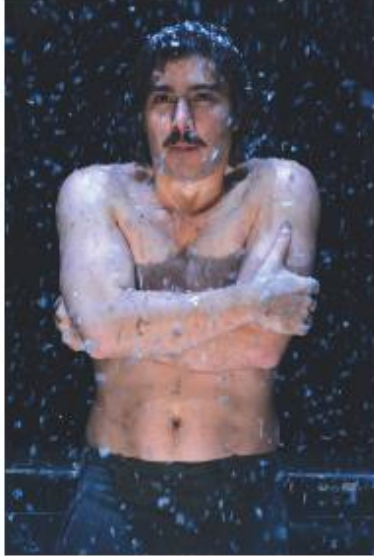
kel követni. Fúzi Attila pazar koreográfiája, amelyet tébolyult energiával valósítanak meg a színészek, mintha őrrobbanás lenne. Jelzi, hogy valami, ami eddig egészen volt, atomjaira hullik, és ez olyan súlyú változás, ami döntő mértékben befolyásol életüket, sorsukat. Látjuk a nekivadult arcokat, a fölhevült testeket, az önkívületi állapotot, igencsak szemléletesé válik, hogy mostantól kezdve semmi nem lesz úgy, mint eddig. Az a társulat, amelyik ekkora energiabedobással, odaadással, ilyen színvonalon meg tud csinálni egy ennyire pokolian nehéz jelenetet, az a topon van. Magas szintű hivatástudatról és szakmai felkészültségről tesz tanúbizonyságot. Ha rémes dolgokról beszél, akkor is öröm nézni.

És már nem először, nem másodszor. Nem arról van szó, hogy Miskolcon véletlenül jól jött ki a lépés, és csináltak egy kiváló előadást. Például a Kivilágos kivirradatig vagy a Hegedús a háztetőn előadásában is láthattunk ilyen intenzív csoportjeleneteket, amelyek aztán átmentek meghitt szituációkba. Hosszú évek munkája hozott zamatos gyümölcsöt, Bérés Attila vezetésével egymásnak nem kerestbe tevő, talentumos rendezők formáltak pazar társulatot. Olyan műsorpolitikát folytatnak, hogy az előadásokban kiteljesedhetnek a színészek, és a közönség valamennyi rétege megtalálja a kedvére valót.

Ezért engedhetik meg maguknak, hogy nyár közepén, nem csupán bérletes előadások pótlására, kinyissák a nagyszínházat. Bízva abban, hogy van annyira hűséges a közönségük, hogy ripsz-ropsz megveszi a jegyeket, és amikor végre már lehet, boldogan rohan a színházba. Szép, meghitt kapcsolat ez város és közönsége között. Jóleső érzés, hogy nincs már lázmérés bemenetelkor, szét sem ültetnek már bennünket a nézőtéren, bár a jegyszedőkön, ruhatárosokon még maszk van, de a publikum tagjai közül mindössze egy idős úr viseli. Már majdnem olyan, mint amikor csak úgy, a világ legtermészetesebb módján, nap, mint nap járhatunk színházba. És azért ez jó, miközben persze bárki fejében megfordulhat, hogy jaj, csak meg ne legyen ennek a böjtje!

Hunyady kissé hullámzó színvonalú, de érzékenyen korfestő darabjában a veszerthes történelmi idők szerelmi háromszöggel elegyednek. A közmegebecsülésnek örvendő magyar szolgabíró, Péterházy Géza, szerelmes a gazdag, befolyásos

szerb kereskedő barátja, Veliszavljevics Dusan Irina nevű feleségébe. Hosszú ideig azonban csupán tűz alatt izzik a parázs. A két szerelmes inkább csak félszegen kerülgeti egymást. Bodoky Márk és Cvikker Lilla remekül eljátssza a sóvárgó nézéseket, félrekapott tekinteteket, elharapott szavakat, feszélyezett gesztusokat. A megmásíthatatlan vonzódást. Lajos András pedig ugyancsak elsőrangúan adja azt a férjet, aki óhatatlanul is megérez ebből valamit, de igyekszik elhessegetni a lidércesen sötét gyanút. Próbál nem gondolni rá, iparkodik kiverni a fejéből. A történelmi katalizma viszont, mint oly sokaknak, neki is kinyitja a szemét.

Az előttünk búcsúzkodó katonák később velünk szembefordulva, kísértetiesen megvilágítva, mint akik már a túlvilágon vannak, felolvassák az utolsó levelüket. Ezek igazi katonai levelek, így a rögválóság keveredik a stílizált produkció világával. Szembesítésre készlet. Ahogy a szerbek oroszlan a porcelánboltban jellegű, durva, elkapkodott hatalomátvétele szintén. Ekkor ég el a Nagy-Magyarország térkép. Az iroda háttérben, Keresztes Sándor megrendítő alakításában, az idős, a szolgabíró jobbkezének számító hivatalnok döbbenten mered maga elé, majd sírva fakad. Később a nyílt színen felakasztja magát. Megtestesülése ő azoknak, akik már nem akarnak, nem tudnak az új renchez alkalmazkodni, nem igazodnak, nem hunyászkodnak meg, de így szinte törvénytörően zsákcába torkollik az életük. Rendezői leleményként ő is, ahogy a katona halottak, kikerülnek a színpad szélére, és „túlvilági” megvilágításban végignézik, mi jön még azután, hogy távozni kényszerültek a földi létből. És bizony sokan olyanok is jönnek rártartian, akik eddig senkinek se számítottak, és most csak azért kerülnek pozícióba, mert szerbek, rendszerhűek, megfelelnek az újdonsült elvárásoknak.

Következik még két nagyjelenet. Az egyikben amikor már tudni lehet, hogy a hatalomátvétel után végveszélybe kerül Irina szerelme, Géza, a feleség bevallja kapcsolatukat a férjének, Dusanának. Aki addig a barátja segítségére akart lovon vágtatni, de most hezitál. Embert próbáló helyzet. Kifakadásokkal és tébolyítóan hosszú, örületes csendekkel. Végül a nő vágtázik el, majd utána a férfi, aki aztán elzavarja az otrombán barátjára támadókat. Egymásra maradnak a szerelmi háromszög tagjai. Szakítópróba következik. A nő becsüli az urát, de nem szerelmes belé. Kérdés viszont, hogy elhagyva hazáját, otthonát, képes-e követni Gézát, immáron a határon túlra, Magyarországra. A történelem vízvonalasztó szituációt idéz elő a magánéletben is. Dusan felmagasztosul, mert bár szarvakat érez a fején, mégis megmenti a barátját. Ugyanakkor egyedül marad. Azzal, hogy ő is kikerül a színpad szélére, Szócs Artur, a rendező finoman érzékelteti, hogy ő sem volt képes elviselni tovább a teherré váló létet.

Szócs egyéni koncepciójú, fantáziadús, a színészeket kibontakozni engedő, mégis nagyon egyben lévő produkciót rendezett. Tisztelet és szeretet minden színésznek, aki részt vesz a produkcióban, mindannyian sokkal többet érdemelnének a felsorolásnál. Ahogy Árvai György díszlettervező és Szűcs Edit jelmeztervező is. De hát kilógok a számomra szabott terjedelemből. Az a lényeg, hogy Miskolcon van egy irigylésre méltóan összetartó, tehetséges csapat, egyszerű közönséggel, és az alkotók meg a publikum csodálatosan egymásra találtak. / **Bóta Gábor**

[Link](#)